

קידושין בטבעת:

1. רמב"ם הלכות אישות פרק ג':

א כיצד האשה מתקדשת. אם בכסף הוא מקדש אין פחות מפרוטה כסף או שנה פרוטה. אומר לה הרי את מקדשת לי. או הרי את מארסת לי. או הרי את לי לאשה בזה. ונותן לה בפני עדים. והאיש הוא שאומר דברים שמשמען שקונה אותה לו לאשה והוא שיתן לה הכסף:

2. ספר החינוך מצוה תקנ"ב:

לשא אשה בכתבה וקדושין... משרשי המצוה. שתצונו התורה לעשות מעשה באשה, יורה ענין זויגס טרם ישלב עמה, ולא יבוא עליה כבוא על הזונה, מבלי מעשה אחר קודם ביניהם. וגם נאמר שהיא כדי שתתן אל לבה לעולם, שהיא קנויה לאותו האיש, ולא תזנה תחתיו ולא תמרד בו, ותתן לו יקר והוד לעולם כעבד לאדוניו, ובכן יהיה שבתם וקמתם בשלום לעולם, ויתקיים הישוב ברצון האל שחפץ בו.

ומהיות מיסוד המצוה מה שזכרתי נהגו ישראל לקדש בטבעת להיות בגדה תמיד למזכרת, ואף על פי שבשנה פרוטה לבד אפשר לקדש מן הדיון...

3. שולחן ערוך אבן העזר סימן כ"ז:

בכסף כיצד נותן לה בפני שנים פרוטה או שנה פרוטה ואומר לה הרי את מקודשת לי בזה: הגה וי"א שי"ל לה כדת משה וישראל (כל בו) וכן נוהגין לכתחלה וכן נוהגין לקדש בטבעת ויש להם טעם בתיקוני הזוהר (דעת הרב)

4. תקוני זהר תקון י' (כ"ה, ב):

ובגין דטבעת איהי י' כגוונא דא* ׀

בה אתקדשת כלה.

וצריך לאעלא לה באצבעא דילה

דאיהו דיוקנא דאת ו'

ואתעבידת ז'.

וצריך תרין סהדין דאינון לקבל ה' ה'.

וכד איהי טבעת ברישא דאצבעא

ואתעבדת ז'
בההוא זמנא צריך לברכא לה
בשבע ברכאן דירתא כלה.

5. תיקוני זהר תיקון מז (פ"ד,א):

ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו (בראשית ה ב), הקא פקודא
דתפלין

... בצלמו בתפלין דרישא, כגוונא דתפלין דמארי עלמא,

... בצלם אלקים תפלין דיד

... רצועה פריכא באצבעא שמאלא דא קדושין דילה, דאיהי טבעת פריכא באצבעא

דילה, ובה איהי קשירא עמיה ואיהו עמה, הא קדושה.

6. תורת מנחם התוועדיות תשד"מ חלק ג':

ש"פ בלק

2114

גם עם פנימיות התורה.

יז. בשיעור היומי ברמב"ם — הלכות אישות פרקים ב"ד (כפי שנדפס ב"מורה שיעור") — מדובר בענין קידושין בכסף, "אם בכסף הוא מקדש אין פחות מפרוטה כסף או שוה פרוטה"⁸².

והנה, ברמ"א ריש הל' קידושין⁸³ כתב: "וכן נוהגין לקדש בטבעת, ויש להם טעם בתיקוני הזוהר".

ונמצא, שבענין זה מודגש בגלוי בדברי הפוסקים שמקור המנהג הוא — בתיקוני זוהר, פנימיות התורה.

בדרך כלל, "כל דבר שבעלי הקבלה והזוהר חולקים עם הגמרא או הפוסקים הנמשכים אחר הגמרא — הלך אחר הגמרא או הפוסקים הנמשכים אחרי"⁸⁴. אמנם, יש מקומות שהפוסקים עצמם קובעים את הפס"ד על סמך דברי הקבלה והזוהר, ספר הבהיר, וכיו"ב, אף שאין מזכירים היכן הוא מקור הדברים. ויתירה מזו בנדר"ד — שמודגש ומפורש בפוסקים שמקור המנהג הוא "בתיקוני הזוהר", תורת הקבלה.

ולפלא, שלמרות שישנם טעמים למנהג זה (לקדש בטבעת) גם בנגלה דתורה (כפי שמצינו בספר תורת העולה להרמ"א כו"כ טעמים למצוות התורה ע"פ נגלה דתורה), וכראיתא בחינוך⁸⁵: "משרשי המצוה... שתתן אל לבה לעולם שהיא קנוי' לאותו האיש, ולא תזנה תחתיו ולא תמרוד בו, ותתן אליו יקר והוד לעולם כעבד לאדונו... ומהיות מיסוד המצוה מה שזכרתי, נהגו ישראל לקדש בטבעת להיות בידה תמיד למזכרת", מ"מ, מדגיש הרמ"א שטעם הדבר הוא — "בתיקוני הזוהר", פנימיות התורה דוקא.

ויש לומר, שטעמו של החינוך עולה בקנה אחד עם הטעם המובא בתקו"ז:

ענין זה מובא בתקו"ז בב' מקומות⁸⁶. ובא' מהם⁸⁷ — מקשר ענין זה עם כריכת רצועות של תפילין על אצבעו של האיש. ומכיון שתפילין ענינם שעבוד המוח והלב, הרי זה קשור עם הטעם המובא בחינוך אודות קידושין בטבעת — השעבוד דאשה לבעלה, שתהי' "אשה כשרה שעושה רצון בעלה"⁸⁸.

יח. ויש להוסיף ולבאר את הטעם לכך שמנהג זה — לקדש בטבעת — לא הובא ברמב"ם [וכמו כן לא הובא מנהג זה בדברי הבית יוסף, אף שעסק גם בפנימיות התורה, כמוכן מספרו מגיד מישרים כו'] — מדברי הרגצ'ובי בענין זה:

(82) רפ"ג. (83) אה"ע רסכ"ז. ודאה שר"ת צ"צ ז"ד סו"ס רכג. (84) שו"ע אדה"ז א"ח סכ"ה סכ"ח — ממג"א שם סק"כ. וש"נ. (85) מצוה תקנב. (86) רת"ה. ת"י (כה. רע"ב). (87) ת"ה שם (כ. רע"ב). (88) ראה הרבא"ר פ"ט.

בלתי מוגה

ש"פ בלק

על דברי הרמב"ם דלעיל "אם בכסף הוא מקדש כו" — כותב הרגצ'ובי⁸⁹: "והמנהג שמקדש בטבעת ולא בכסף, ונ"ל דהנה עי' בירושלמי פרק ה' דנדריים דהמקדש בספר תורה שלו אינה מקודשת, וטעם כמ"ש הר"ן פרק א' דקידושין גבי מנה אין כאן, דבדבר שלא יצא מידו לגמרי לא הוה קידושין, והנה מבואר בב"ב דף מ"ג דמן ס"ת אינו יכול לסלק לגמרי נ"דגבי קידושין צריך ליתן לה הכל הצורה והחומר, ובס"ת אינו יכול להקנות הצורה (כלומר, שקיום המצוה דכתיבת ספר תורה נשאר לעולם בידו) ולא הוה קידושין"⁹⁰. . והנה כעת המנהג שמקדשים בשעת חופה, ותיכף הוה נשואה, וא"כ יהא לו בכסף קידושין פירות, וא"כ לא הוה קידושין, לכך תקדש בכלי דהוה כלבוש".

ביאור הדבר:

נתינת הקידושין צריכה להיות באופן שהדבר כולו יהי' שייך לאשה, ולא ישאר לאיש מאומה בדבר זה, משא"כ כאשר הדבר אינו יוצא מידו לגמרי — לא הוה קידושין.

והנה, מכיון שכעת המנהג שמקדשים בשעת חופה, היינו, שאין הפסק זמן בין הקידושין (אירוסין) לנישואין, וכדמשמע גם בסידורו של אדמו"ר הזקן — שם הכותרת "ברכת אירוסין ונשואין", מפני שהנישואין הם בסמיכות ממש לאירוסין, ללא כל הפסק בענין אחר (כי אם בקריאת הכתובה וברכה נוספת על היין*⁹⁰) — הרי אם יקדש בכסף, נמצא, שתיכף ומיד לאחרי האירוסין, בעת החופה והנישואין, יש לבעל את הפירות דכסף קידושין, כדין נכסי מלוג שהפירות לבעל, ומכיון שכן, לא יצא הכסף מידו לגמרי (שהרי יש לו את הפירות), ובמילא לא הוה קידושין.

ולכן, צריכים לקדש בטבעת ("בכלי דהוה כלבוש") — שבזה לא שייך ענין של פירות, ובמילא לא נשאר לבעל חלק בזה, דמכיון שנתן את הטבעת לאשה שיהי' לבוש עכורה — שוב אינו יכול להשתמש בזה, כי: (א) טבעת יכולה להיות על אצבע של אדם אחד בלבד, ובמילא, בזמן שהאשה לובשת את הטבעת — אין יכול הבעל ללובשה, (ב) אפילו כאשר האשה מסירה את הטבעת מאצבעה — אין יכול הבעל ללובשה מפני האיסור ד"לא ילבש גבר שמלת אשה"⁹¹.

אמנם, כל זה הוא בימינו, כאשר הקידושין הם בסמיכות לנישואין; משא"כ בזמנו של הרמב"ם, כאשר הי' הפסק זמן של י"ב חודש בין הקידושין לנישואין (י"ב חודש שנותנים לבתולה לפרנס את עצמה כו'⁹²) — שוב אין צורך לקדש בלבוש (טבעת) דוקא, אלא יכולים שפיר לקדש בכסף, מכיון

89) צפעי"נ על הרמב"ם שם. 90) שו"ת צפעי"נ דרוינסק ח"ב סי' כד. * 90) ראה תנ"ח שאין — פסחים קב, ב. 91) תצא כב, ה. 92) כתובות נו, סע"א — במשנה. רמב"ם הלי' אישות פ"י הי"ג. טושו"ע אה"ע רסנ"ו.

בלתי מוגה

ש"פ בלק

2116

שבמשך כל י"ב חודש שבין האירוסין לנישואין שייך כסף הקידושין לאשה בלבד, ולבעל אין בו ולא כלום, מכיון שרק בעת הנישואין זוכה בפירות, ולא לפני כן.

יט. עפ"ז יש לבאר ענין נוסף:

נוסף על המנהג לקדש בטבעת, נוהגים גם שהחתן עונד את הטבעת על אצבעה של הכלה (בעת או מיד לאחר אמירת "הרי את מקודשת כו").

ולכאורה, לשם מה צריכים לענוד את הטבעת על אצבע הכלה — מספיק שהכלה תקבל את הטבעת בידה!?

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל:

הקידושין בטבעת הם "בכלי דהוה כלבוש". ומכיון ש"מוכח בתוספתא דקידושין פ"ב דאם קדשה בכלי לא הוה קידושין עד שתשתמש בהכלי"^{92*}, לכן, יש צורך לענוד את הטבעת על אצבע הכלה (ולא רק לתת בידה), כי ע"י משתמשת הכלה בטבעת — היא קונה אותה ומתקדשת בה.

כ. והנה, איתא במדרש⁹³ שבמתן-תורה ה' הענין דאירוסין בין הקב"ה וכנס"י, ואילו הענין דנישואין יהי' לעתיד לבוא.

וע"פ האמור לעיל שבימינו נוהגים שהנישואין הם תיכף ומיד בסמיכות לאירוסין — הרי מובן שענין הנישואין דהקב"ה וכנס"י צריך להיות תיכף ומיד, בסמיכות למ"ת דיום זה, שכן, הענין דמ"ת ישנו בכל יום ויום, כפי שמברך כאו"א מישראל בברכת התורה [הן בהתחלת היום, והן בעת העלי' לתורה בציבור — בשם הציבור כולו]: "נותן התורה" — לשון הוה⁹⁴, וא"כ, מיד לאחר האירוסין שביום זה — צריך להיות ענין הנישואין, ביום זה ממש.

ולא רק שהאירוסין והנישואין הם באותו היום, אלא עוד זאת, שביום זה עצמו אין כל הפסק ביניהם, כפי שנוהגים בפועל שאין מפסיקין בין האירוסין לנישואין, כי אם בשתיית כוס יין — שאין זה הפסק כי אם תוספת עילוי וחיזוק כו', וכן בנוגע לענין הגאולה — "אין אומרים שירה אלא על היין"⁹⁵, שירה הקשורה עם ענין השמחה, ששלימותה — בגאולה העתידה.

ובפשטות — גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, תיכף ומיד, כפס"ד הרמב"ם⁹⁶: "ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין", והרי תשובה היא ללא כל שהות זמן — "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁹⁷, ובאופן שישנם גם ה"כלים" — כידוע⁹⁸ בענין ר"א בן דורדייא שאמרו עליו⁹⁹ יש קונה עולמו

*92) עפ"י מהדו"ת לא, ב. 93) שמו"ד ספ"ו. 94) לקו"ת תוריע כג, א. סוכות פא, ג. ועוד. 95) ברכות לה, א וראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ה"ב. 96) הל' תשובה פ"ז ה"ה. 97) זח"א קט, סע"א. 98) ל"ת להארוז"ל לתהלים (לב). 99) ע"ז ז, א. וש"נ.

בלתי מוגה